

GENERALUL IOAN DUMITRACHE, PORTRETUL UNEI LEGENDE COMANDANTUL DIVIZIEI 2 MUNTE – „DIVIZIA DE CREMENE”

Lect.univ.dr. Florian BICHR

Universitatea Națională de Apărare „Carol I”, București

Activitatea și memoriile generalului Ioan Dumitrache sunt, fără îndoială, importante, dacă nu cumva capitale pentru cunoașterea istoriei noastre și, mai ales, a celui de-al Doilea Război Mondial. Este de notorietate că vânătorii de munte au reprezentat, pe toată durata Campaniei din Est, singurele trupe de elită ale infanteriei române. În limbajul de astăzi, un fel de „berete verzi”. Cea mai cunoscută dintre acestea a fost Divizia 2 Munte. Curajul luptătorilor de sub comanda generalului Dumitrache a făcut ca Divizia 2 Munte să-și dobândească pe front un binemeritat renume, pe măsura hotărârii militarilor acestei mari unități: „Divizia de Cremene”. Reputatul istoric Alesandru Dușu nota, în cel mai recent volum al său, că „Generalul Dumitrache a condus mari unități ale Armatei Române care au atins cel mai estic punct al celui de-al Doilea Război Mondial. Ostașii români de sub comanda sa au luptat în Munții Caucaz, Divizia 2 Munte română ajungând până aproape de Groznîi, capitala Ceceniei!”.

Cuvinte-cheie: al Doilea Război Mondial, general Ioan Dumitrache, Divizia 2 Munte, Divizia de Cremene, Groznîi.

INTRODUCERE. BIOGRAFIE, EDUCAȚIE, PREGĂTIRE MILITARĂ

Viitorul general s-a născut la 25 august 1889¹, în același an cu viitorul său camarad de arme, generalul Leonard Mociulschi², în comuna Slobozia-Ciorăști, ca unic copil al familiei de plugari Gheorghe și Ioana Dumitrache. „*Subsemnatul Dumitrache Ioan, născut la 25 August 1889 în comuna Cîorăști Jud. R. Sărat, fiul lui Gheorghe și Ioana (morți). Am făcut școala primară în satul Cîorăști, gimnaziul la Râmnicu Sărat și liceul „Alexandru Ioan Cuza” la Focșani*”, după cum mărturisea într-o autobiografie dată în fața Securității³.

A urmat cursurile gimnaziului din Râmnicu-Sărat și ale Liceului din Focșani.

În anul 1909, a fost admis la Școala Militară de Ofițeri de Infanterie din București, pe care a absolvit-o, la data de 15 iunie 1911, cu rezultate bune, fiind avansat la gradul de sublocotenent.

¹ Valeriu Anghel, Alexandru Deșliu, *Vocație și destin. 600 fișe-portret pentru un tablou spiritual-istoric al județului Vrancea*, Editura Terra, Focșani, 2000, p. 115.

² Leonard Mociulschi (1889-1979). A participat la Campania României din Războiul Balcanic (1913), dar și la Primul Război Mondial, remarcându-se în luptele de la Oituz și Soveja, pentru care a fost decorat atât de către regele Ferdinand, cât și de către generalul Berthelot. În cel de-al Doilea Război Mondial, colonelul Mociulschi s-a remarcat în calitate de comandant-adjunct al Brigăzii 1 Mixtă Munte la forțarea Nistrului, pentru care a fost decorat cu Ordinul „Mihai Viteazul”, clasa a III-a, în grad de Cavaler (Înalt Decret nr. 2.886/17 octombrie 1941). Promovat la gradul de general de brigadă (1942), a fost numit comandant-adjunct al Diviziei 4 Vânători de Munte, unitate care s-a remarcat în ofensiva din zona Sevastopolului. În același an, a fost promovat la comanda Diviziei 3 Munte, care a dus lupte grele cu sovieticii în zona Taman – Caucaz (până în august 1943, când a fost retrasă în Crimeea, pentru refacere). Generalul de brigadă Mociulschi a fost decorat cu Ordinul „Mihai Viteazul” – clasa a II-a (Decretul Regal nr. 38 /19 februarie 1944). După 23 august 1944, generalul Mociulschi a fost numit la comanda Grupului „Crișuri”, participând la eliberarea Transilvaniei de Vest. Divizia sa a participat la eliberarea Ungariei, ajungând până în Slovacia. Victoriile din masivele Javorina i-au adus generalului de divizie Leonard Mociulschi Ordinul „Mihai Viteazul” clasa a III-a, cu spade. Sfârșitul războiului l-a găsit la comanda Corpului de Munte. La venirea la putere a comuniștilor, a fost arestat și închis fără proces (1948-1964). A fost reabilitat la intervenția președintelui Franței, Charles de Gaulle, în anul 1966 (Gheorghe Suman, *Vânători de Munte în Enciclopedia Armatei României*, Editura Centrului Tehnic-Editorial al Armatei, București, 2009, pp. 184-188; Eugen Stănescu, Iulia Stănescu, Gavriil Preda, *Cavaleri ai Ordinului „Mihai Viteazul”*, Editura UNIVERSAL CARTFIL, Ploiești, 1996, pp. 342, 344, 459).

³ Arhiva Consiliului Național pentru Studierea Securității (ACNSAS), *Fond Penal*, P 076544, vol. 1.

Din toamna anului 1931, locotenent-colonelul Ioan Dumitrache a lucrat în Statul Major al Inspectoratului Teritorial din București. Calitățile deosebite ale locotenent-colonelului Ioan Dumitrache au fost confirmate de caracterizările pe care le-au întocmit superiorii săi.

Tânărul ofițer și-a început cariera militară la 1 iulie 1911 în Regimentul 38 Infanterie „*Neagoe Basarab*” din Brăila. Timp de trei ani, și-a instruit cu ambiție recruții pe care i-a comandat în cel de-Al Doilea Război Balcanic (17/30 iunie – 17/30 iulie 1913)⁴.

A fost avansat la gradul de locotenent în anul 1914, iar în perioada 1914-1916 a urmat cursurile de trageri cu armamentul de infanterie și de specializare militară și profesională⁵. A participat la Primul Război Mondial începând cu luna august 1916. S-a remarcat în luptele de la Mărășești-Răzoare (august 1917), fiind rănit, decorat și avansat la gradul de căpitan (1917)⁶. A fost admis la Școala Superioară de Război⁷ în 1919 (se împlineau 30 de ani de la înființarea prestigioasei instituții de învățământ din armata română), pe care a absolvit-o la 10 octombrie 1921 cu media 6,78 și calificativul „*Bine*”.

Promovat la gradul de maior (1920), după absolvirea Școlii Superioare de Război a fost repartizat ca ofițer de Stat Major în Comandamentul Diviziei 1 Vânători de Munte din Arad, care întrunea toate trupele de vânători de munte.

Prin Decretul nr. 1.674/1 august 1924, Comandamentul Trupelor de Vânători de Munte s-a transformat în Corpul Vânătorilor de Munte, dislocat în București. De asemenea, s-au înființat Divizia 1 Vânători de Munte Sinaia și Divizia 2 Vânători de Munte Bistrița-Năsăud⁸. Avansat la gradul de locotenent-colonel, a fost promovat, în 1927, ca ajutor al comandantului Diviziei 1 Munte. După doi ani, a fost numit comandant al Batalionului 2 Vânători de Munte din Caransebeș. Din toamna anului 1931, locotenent-colonelul Ioan Dumitrache a lucrat în Statul Major al Inspectoratului Teritorial din București⁹.

Calitățile deosebite ale locotenent-colonelului Ioan Dumitrache au fost confirmate de caracterizările pe care le-au întocmit superiorii săi.

⁴ Horia Dumitrescu, Marilena Sima, *Generalul de corp de armată Ioan Dumitrache (1889-1977). Contribuții*, „*Cronica Vrancei*”, XIX, Muzeul Vrancei, 2014, pp. 369-393.

⁵ Constantin Chiper, *General de corp de armată Ioan Dumitrache*, în *Veterani în slujba Patriei*, vol. II, Sub egida Asociației Naționale „*Cultul Eroilor*”, Editura BURATINO, Ploiești, 2006, p. 7.

⁶ *Ibidem*, p. 8.

⁷ Școala Superioară de Război a fost înființată în baza *Decretului nr. 2.073/8 august 1889*. Durata cursurilor era eșalonată pe doi ani. Activitatea ei a fost întreruptă în timpul Primului Război Mondial, instituția reluându-și cursurile la 1 martie 1919 (Florian Răpan, Dorel Bușe, *Învățământul militar*, în *Enciclopedia Armatei Române*, Editura Centrului Tehnic-Editorial al Armatei, București, 2009, p. 994).

⁸ Constantin Chiper, *op. cit.*, p. 8.

⁹ *Ibidem*, p. 9.

Exemplificăm prin *Foaia Calificativă* pentru perioada 1 noiembrie 1930 – 31 octombrie 1931:

Colonel Savu: „Locot. Colonel Dumitrache Ioan a comandat dela 1.II.930 până la zi X 931 batalionul 11 V.M. – care face corp aparte.

Aptitudini fizice: Ca în anul 1929/30.

Aptitudini militare: Ca în anul 1929/30.

Capacitatea: Ca în anul 1929/30. Cu următoarele adăogiri. Prin studii serioase și-a îmbogățit atât cunoștințele profesionale, cât și pe cele generale.

Educația militară: Ca în anul 1929/30.

Îndeplinirea serviciului: Și în anul acesta a îndeplinit serviciul. Ca comandant de Corp cu foarte mult zel, foarte conștincios, cu multă abnegație de sine, având cele mai frumoase rezultate.

*Batalionul pe care-l comandă este f. bine instruit, **foarte** bine disciplinat și f. bine administrat. Lt. Col. Dumitrache a condus instrucția și educația Corpului ofițeresc și a reangajaților cu foarte multă pricepere având rezultate f. bune. –*

În anul acesta, patrula de schiori a luat premiul al 3-lea pe CMV.

A continuat cu înlăturarea neajunsurilor în privința cazărei trupei și îngrijirea materialului de războiu cu rezultate f. bune. –

Prin îngrijirea sa s’a clădit la munte o cabană mare pe 150 soldați și ofițeri care va aduce foloase f. mari pentru instrucția de munte.

La aplicațiunile pe garnizoană a comandat Regt. de infant., cu artilerie, foarte bine, dând dovadă că știe să conducă bine un detașament pe câmpul tactic.

În diferite rânduri a funcționat ca arbitru foarte corect cu multă pricepere. –

Ofițerul pleacă dela comanda batalionului după 2½ ani pentru a-și continua specialitatea sa de of.[ițer] de Stat major, ducând cu el dragoste nețărmurită și admirația subalternilor săi.

Concluzie: ofițer de front și de St. Major foarte bun și de nădejde, care merită ca la timpul său să fie încredințat cu conducerea unui grup V[ânători] Munte.

Ne având vechimea în grad în anul acesta nu face obiectul unei propuneri”.

Colonel A. Phleps – Comandantul Brigăzii 1 Vânători de Munte:
„Mă unesc în totul cu nota dată de Comand. de Grup.

La toate inspecțiile pe care le-am făcut la acest Bat[alion] în timpul superioadei de instrucție am găsit pe acest ofițer în mod remarcabil la locul lui ca un comandant al unui corp aparte.

*Plin de zel și pricepere, a condus **cu mult talent și practică instrucția și adția. Bat, astfel că acest batalion s'a pus în fruntea Brigadei.** –*

A comandat batalionul în teren greu muntos, în timpul admosferic cât mai neprielnic, în mod cât mai frumos luând hotărârile cele mai juste, realizându-le cu energie remarcabilă, fiind și lăudat de D^l. Inspt. General care a fost prezent.

*Lt. Col. Dumitrache este un **foarte** valoros comandant și înzestrat cu cunoștințe bogate profesionale, fiind singur și apt a comanda un regiment (Grup V[ânători] Munt [e]).*

Este un of. sup. cu toate aptitudinile pentru activitatea în munți, fiind un alpinism remarcabil, care a animat pe subalternii săi în această direcție. –

Nu are vechimea, nu face obiectul unei propuneri”¹⁰.

General Nicola – Comandantul Diviziei 1 Vânători de Munte:

„De acord.

*Locot. Col. Dumitrache este un alpinism de fond, **un schior** neîntrecut și un instructor fără pereche. –*

*Pune suflet și pasiune în **a-și instrui unitatea și a o menține mereu în fruntea celorlalte.***

Batalionul ce a comandat excelează prin ținută, disciplină, instrucție și tragere.

Lt. Col. Dumitrache personal dă tonul. Primul la munte unde a construit cu mari sacrificii o cabană, primul la ski, primul la tragere.

Echipa sa a fost la toate premiată.

La Inspecția D^{lui} General Cihosky a comandat detașamentul în Muntele Mic (Sud Caransebeș) la 1.800 altitudine. Are ochiul terenului și e perfect identificat cu operațiile în munți. –

Este un excelent ofițer de munte”.

General Gorsky – Comandant Corp Vânători de Munte:

„Mențin fără nici o rezervă excelențele aprecieri date de șefii erarhici.

Ofițer superior ce se pune în evidență prin întreaga sa achiziție militară, în calitate de șef de Corp.

Va înainta numai la alegere”.

¹⁰ Arhiva Militară a Vânătorilor de Munte (A.M.Vn.), fond General Ioan Dumitrache, f. 2.

General Gorsky – Inspector General de Armată:

„Mențin aprecierile favorabile date acestui valoros ofițer superior.”¹¹.

Avansat colonel în 1935, a comandat cu multă fermitate Grupul 4 Vânători de Munte din Bistrița-Năsăud. În ierarhia civilă, Patriarhul Miron Cristea (prim-ministru al țării între 11 februarie 1938 – 6 martie 1939) l-a numit, în anii 1938-1939, în funcția de prefect al județului Năsăud.

A fost promovat comandant al Brigăzii 2 Mixte Munte în toamna anului 1939.

Principele Nicolae, fiul regelui Ferdinand și al reginei Maria, a înființat un Grup de 15 ofițeri din cei mai buni schiori proveniți din Brigada a II-a de Vânători de Munte, care făcea excursii în munți atunci când timpul le permitea. La 16 ianuarie 1940, colonelul Ioan Dumitrache a primit următoarea *Convocare*:

„CEI 15 se vor întruni anul acesta în ziua de 24 Ianuarie ora 10 la Predeal, Grădina Parcului, de unde se va pleca la Muntele Dihamu.

Sunteți insistent rugat a nu lipsi dela întrunire, în care scop s-a intervenit la autoritatea erarhică pentru a vi se acorda o învoire de trei zile.

Secretar, Maior Emilian Teacă”¹².

La data de 10 mai 1941, colonelul Ioan Dumitrache a fost avansat la gradul de general de brigadă¹³.

Din ziua de 20 iunie 1941, Corpul de Munte, comandat de către generalul de Divizie Gheorghe Avramescu, a trecut, din punct de vedere operativ, în subordinea Armatei a 11-a germană.

Brigăzile de vânători de munte au intrat în Războiul Sfânt în ziua de 2 iulie 1941, atacând pe direcția principală Rădăuți - Cernăuți - Hotin. Orașul Cernăuți a fost eliberat în ziua de 4 iulie 1941. În cadrul acestor acțiuni, Brigada 2 Mixtă Munte, comandată de către generalul Ioan Dumitrache, a fost vârful de lance. Împreună cu Divizia 8 Cavalerie, ea a forțat Prutul și a eliberat Ținutul Herței. Până la 9 iulie 1941, toată partea de nord a Bucovinei a fost eliberată.

Ajungând la Nistru, Grupul de Armate „General Antonescu” și-a încetat existența și Armata a 11-a germană a fost subordonată Grupului

Principele Nicolae, fiul regelui Ferdinand și al reginei Maria, a înființat un Grup de 15 ofițeri din cei mai buni schiori proveniți din Brigada a II-a de Vânători de Munte, care făcea excursii în munți atunci când timpul le permitea.

¹¹ *Ibidem*, f. 2 verso.

¹² A.M.Vn., *fond General Ioan Dumitrache*, f. 3.

¹³ Constantin Chiper, *op. cit.*, p. 9.

Pierderile umane suferite au făcut ca Brigăzile 2 și 4 Mixte Munte să fie trimise în țară (8 noiembrie 1941) pentru completarea efectivelor, înzestrării și instruirii în garnizoanele de pace și aplicații în munți.

Începând cu 6 august 1942, Divizia 2 Munte a fost subordonată, permanent, comandamentelor militare germane care acționau în Caucaz.

de Armate „Sud” condus de către mareșalul Gerd von Rundstedt¹⁴, cu misiunea de a înainta spre Bug. Cu mari pierderi, Bugul a fost depășit, la 21 august 1941. După lupte grele, vânătorii de munte au trecut Niprul la 16 septembrie 1941. Brigăzile 2 și 4 Mixte Munte au fost dispuse pe litoralul Mării de Azov, iar Brigada 1 Mixtă Munte a fost trimisă în Crimeea¹⁵.

Prin Decretul Regal nr. 2.886 din 19 octombrie 1941, Ioan Dumitrache – general de brigadă, comandantul Brigăzii 2 Mixtă Munte – a fost decorat cu Ordinul „Mihai Viteazul”, clasa a III-a.

Pierderile umane suferite au făcut ca Brigăzile 2 și 4 Mixte Munte să fie trimise în țară (8 noiembrie 1941) pentru completarea efectivelor, înzestrării și instruirii în garnizoanele de pace și aplicații în munți. Divizia 2 Munte (brigăzile s-au transformat în divizii la 15 martie 1942) a plecat spre front la 6 iulie 1942, iar la 31 iulie se afla în dispozitiv de luptă în zona Rostov. Începând cu 6 august 1942, Divizia 2 Munte a fost subordonată, permanent, comandamentelor militare germane care acționau în Caucaz.

VICTORIA DE LA NALCIK

În luptele din centrul Caucazului a fost angajată și *Divizia 2 Munte română* (comandant: generalul Ioan Dumitrache), care a declanșat, în seara zilei de 22 august 1942, acțiunea de forțare a râului Baksan, fără pregătire de artilerie. Surprinderea nu a reușit, deoarece, la ajungerea pe malul râului, unitățile au fost primite de un foc năprasnic, de toate categoriile care a provocat trupelor române mari pierderi umane. A doua zi, atacul Diviziei 2 Munte s-a dezlănțuit pe tot frontul. Grupul 4 Vânători de Munte a ocupat, cu batalioanele 7 și 15, satele Malka și Kysburun 2, însă inamicul a rezistat, favorizat fiind de configurația

¹⁴ Gerd von Rundstedt (Aschersleben 1875 - Hanova 1953). Mareșal german. Șef de Stat Major de Divizie și de Corp de Armată în 1914-1918, s-a evidențiat ca un organizator remarcabil. Discipol al lui Seeckt, apolitic, a încercat să păstreze distanța față de regimul nazist. Retras în 1938, a fost rechemat în 1939, când a condus Grupul de Armate Sud în Polonia, pe urmă a operat străpungerea de la Sedan și încercuirea de la Dunkerque. A demisionat în noiembrie 1941, înainte de a invada Ucraina și Crimeea. Rechemat pe Frontul de Vest (martie 1942), a fost numit la comanda Grupului de Armate D (noiembrie 1943). După iunie 1944, a fost înlocuit de către mareșalul Hans Günther von Kluge. A condus atacul din Ardeni, din decembrie 1944. Reținut de către americani, a fost predat englezilor, care l-au eliberat în 1949 (*Grand Larousse en 10 volumes*, Librairie Larousse, Paris, 1993, vol. 9: *rectifiable/Szymonowic*, p. 2.710).

¹⁵ Mai multe despre acțiunile militare în Crimeea în Adrian Pandeia, Eftimie Ardeleanu, *Românii în Crimeea. 1941-1944*, București, 1995.

terenului, în noaptea de 23 spre 24 august, Batalionul 7 Vânători de Munte a reușit, printr-o manevră abilă, să ajungă pe malul de sud al râului, constituind un cap de pod pe care l-a păstrat cu toate contraatacurile executate de inamic, în special după 27 august. Între 28 și 31 august, luptele au devenit dramatice, mai ales în zona înălțimii cu cota 910, care domina întreaga zonă și prin care trecea șoseaua care străbătea Caucazul de la nord de sud și care a trecut, de mai multe ori, dintr-o mână în alta.

Eroismului vânătorilor români s-a dovedit și la asaltul cotei 910, cotă despre care sergentul Rusu, din subordinea locotenentului Botiș, spunea, uitându-se peste umăr când o părăsea: „Cota 910, sece-o Dumnezeu s-o sece!”. Erau acei care au supraviețuit, care și-au cules pe foi de cort camarazii făcuți bucați de artileria sovietică, i-au încărcat în camioane, apoi au plecat mai departe, spre o nouă luptă pe viață și pe moarte. La asaltul cotei 910 a căzut și comandantul Companiei 1, căpitanul Tiberiu Coloiu, superiorul locotenentului Botiș Volumiu, cu piciorul retezat de la genunchi de o schijă. „Luați comanda și nu vă lăsați!”, a spus înainte de a fi evacuat la spitalul din Piatigorsk, unde a decedat, fiind înmormântat în cimitirul din oraș¹⁶.

Iată Ordinul de zi al generalului Ioan Dumitrache, după cucerirea cotei 910 de către Batalionul 7 Vânători de Munte:

*Divizia 2 Munte
Comandantul*

Ordin de zi nr. 2 din 2 septembrie 1942

În operațiunile de forțarea râului Baksan (Caucaz) și în capul de pod dincolo de el, pe înălțimile 910 s-au bătut cu vitejie toți ostașii diviziei. Batalionul 7 Vânători de Munte, în frunte, a surprins trecerea râului în satul din fața cotei 910, a zdrobit apărarea inamică din sat și a pătruns vijelios pe înălțime; a înlesnit astfel dezvoltarea foarte repede a capului de pod – hotărâtor pentru bătălia viitoare – așa este socotit în ordinele Corpului blindat Mackensen. Cu toate pierderile grele, cu toate că au fost răniți comandantul, ajutorul comandantului și toți comandanții de companii, batalionul a pătruns și s-a menținut neclintit 10 (zece) zile sus pe înălțimile cucerite, zdrobind toate atacurile furioase și necentenit împrăspătate de inamic. A constituit astfel reazemul întregii

Între 28 și 31 august, luptele au devenit dramatice, mai ales în zona înălțimii cu cota 910, care domina întreaga zonă și prin care trecea șoseaua care străbătea Caucazul de la nord de sud și care a trecut, de mai multe ori, dintr-o mână în alta.

¹⁶ Cristian Negrea, *Vânătorii de munte în Caucaz*, <http://cristiannegrea.blogspot.ro/2012/08/vanatorii-de-munte-in-caucaz-i.html>

operațiuni. Vitejii ostași și ofițeri ai Batalionului 7 Vânători Munte merită nemărginita recunoștință și admirație, română și germană.

Locotenent-colonelul Ciubotaru Nicolae, comandantul batalionului, deși rănit, a stat la comandă și, cu ofițerii viteji ce i-au rămas, a ținut bravul său batalion pe culmea de glorie, unde se află și trebuie să stea totdeauna.

El a arătat și de astă dată că este viteaz și pune viața sa în cumpănă pentru batalion și țară.

Onoare Batalionului 7 Vânători de Munte!

*Comandantul Diviziei 2 Munte,
General I Dumitrache.*

La 17 octombrie, Divizia 2 Munte declanșează o ofensivă puternică și ocupă întregul sat Saiukovo. O zi mai târziu, generalul von Kleist vine personal pe înălțimile cucerite de militarii români și îi decorează pe soldații Diviziei ce s-au evidențiat în luptă.

La 17 octombrie, Divizia 2 Munte declanșează o ofensivă puternică și ocupă întregul sat Saiukovo. O zi mai târziu, generalul von Kleist vine personal pe înălțimile cucerite de militarii români și îi decorează pe soldații Diviziei ce s-au evidențiat în luptă, declarând: „*Marea faptă de arme săvârșită de Divizia 2 Munte Română dă posibilitatea Armatei I Blindate să treacă la operațiuni decisive*”¹⁷.

Planurile germane prevedeau lichidarea inamicului din zona Nalcik și pătrunderea către Est, între izvoarele Terek-ului, ocupând localitatea Ordjonikidze, apoi cucerirea centrului petrolier Groznii, iar în ultimă fază, executarea unui atac pe malul Mării Caspice până la Baku. Pentru prima fază a bătăliei, se aveau în vedere două ipoteze de atac ale Diviziei 2 Munte: Sajukovo-Nalcik și Baksan-Nalcik de-a lungul șoselei dintre cele două localități. Atacul începe în zorii zilei de 25 octombrie printr-un bombardament al escadrilelor aviației germane, urmat de lovituri pregătitoare de artilerie ale tunurilor vânătorilor de munte. La ora 8 se trage o salvă de aruncătoare grele ca semnal al începerii atacului. Spre seară are loc un puternic contraatac sovietic cu rachete Katiușa, ceea ce arată că inamicul se așteaptă la un atac din partea forțelor aflate la nord de râu. În acest bombardament este ucis locotenentul Oltei cu șapte soldați care pregăteau materialele pentru trecerea Batalionului I Pionieri Munte.

¹⁷ Florin Cristescu, *Operațiunile Diviziei 2 Munte în Munții Caucaz*, http://www.historia.ro/exclusiv_web/general/articol/operatiunile-diviziei-2-munte-n-mun-ii-caucaz. Licențiat al Universității din București în anul 2006 cu tema *Campania armatei române în Caucaz (iulie 1942-octombrie 1943)*.

În urma pierderilor mari, Divizia 2 Munte a primit ordin să părăsească poziția cucerită, cu mult efort și numeroase jertfe, și să organizeze o poziție defensivă pe malul de nord al râului. În final, Baksanul avea să fie forțat, din nou, la 25 octombrie, în urma unei puternice pregătiri de artilerie și de aviație.

În continuare, Divizia 2 Munte a înaintat rapid spre Nalcik (în subordinea Corpului 3 blindat german, comandat de Friedrich August Eberhard von Mackensen), a doua zi, 26 octombrie, trupele române ating periferia orașului la marginea de nord, unde trupele sovietice rezistau cu dârzenie în cazemate de beton și în clădiri fortificate. În urma anihilării rezistențelor inamice din cimitirul de la marginea Nalcik-ului, Batalionul 16 Vânători de Munte a cucerit câteva blocuri din interiorul orașului puternic fortificat. Concomitent, Batalionul 7 Vânători de Munte a manevrat localitatea pe la nord-est, înfrângând rezistențele de la Șalușta și Kenșa, după care a atacat și cucerit casele din partea de vest a orașului unde inamicul rezista puternic.

Înverșunarea luptei este descrisă astfel de jurnalul de operații al diviziei: „Acțiunea progresează cu destulă ușurință în tot sectorul diviziei, în afară de orașul Nalcik, unde sunt întâmpinate rezistențe puternice cu cât atacatorii se apropie de centru. Fiecare casă este pusă în stare de apărare. Prin fiecare geam sau perete este scoasă țeava unei arme. Blocurile mari și grupele de case constituie adevărate centre de rezistență. Străzile sunt baricadate cu obstacole contra infanteriei și tancurilor, obligând pătrunderea pe direcția armelor automate și a tunurilor anticar inamice. La fiecare încrucișare de străzi sau piață publică este o cazemată din beton cu posibilități de tragere în mai multe direcții în lungul străzilor și cu șanțuri adânci de comunicație. În grădinile caselor și parcuri, lucrări de campanie le completează pe cele de fortificație permanentă. Înălțimile care domină orașul de pe malul de Sud al pârâului Nalcik sunt împânzite de artilerie și brandturi inamice”¹⁸. Orașul este încercuit, însă luptele continuă și în ziua următoare. În data de 28 octombrie 1942, Corpul 3 Blindat german avea în vedere lichidarea tuturor forțelor din încercuirea de la Nalcik. Divizia 2 Munte ocupă poziții din ce în ce mai solide la Nalcik, inclusiv în localitatea Alexandrovskaia, și strâmtează încercuirea trupelor sovietice prin înaintarea până la Urban. La ora 7.30, după o pregătire de artilerie

În urma
pierderilor mari,
Divizia 2 Munte
a primit ordin
să părăsească
poziția cucerită,
cu mult efort
și numeroase
jertfe, și să
organizeze o
poziție defensivă
pe malul de
nord al râului. În
final, Baksanul
avea să fie
forțat, din nou,
la 25 octombrie,
în urma unei
puternice
pregătiri de
artilerie și de
aviație.

¹⁸ Arhivele Militare Naționale Române, Fond Marele Stat Major, P II-1224.

Mareșalul german Ewald von Kleist, comandantul Armatei 1-a Blindate, a apreciat victoria: „Bătălia de la Nalcik constituie una din cele mai mari victorii ale operațiunilor din Caucaz. O comportare eroică a avut Divizia 2 Munte în luptele de la Vladicaucz, când au scos din încercuire o divizie militară blindată germană”.

de 20 de minute, trupele române primesc misiunea de a cuceri Nalcikul, de a trece valea Nalcik și de a ocupa localitatea Casania, ajungând pe râul Cerek. Față de pregătirea puternică de artilerie, rezistența inamicului este din ce în ce mai slabă, obiectivele sunt puternic lovite atât de artileria de însoțire, cât și de tunurile de asalt, care pătrund între clădiri și lovesc artileria apărării. Printr-un atac impetuos, batalioanele 7, 10 și 16 vânători de munte au cucerit orașul și înălțimile de la sud-est.

Înfrânt și dezorientat, inamicul s-a retras în munți. Orașul este cucerit, însă, pentru fructificarea victoriei, luptele continuă și în zonele adiacente.

Până la 30 octombrie 1942, Divizia 2 Munte a ocupat orașul Nalcik și zona din împrejurimi (25-28 octombrie 1942). Iată cum s-a adresat trupelor sale din subordine după izbândă de la Nalcik: „Am ordonat să stați câteva zile toți, și front, și servicii, în orașul Nalcik, în fața căruia ați sângerat și pe care l-ați cucerit cu sufletul vitejesc al tuturor. Am o mare bucurie când va văd trecând cuminți și mândri pe străzile lui. Din hărnicia cu care va văd alergând după treburile voastre îmi întăresc încrederea că apărați cu sufletul vostru, oricând, onoarea noastră, plătită atât de scump...”¹⁹.

Mareșalul german Ewald von Kleist²⁰, comandantul Armatei 1-a Blindate, a apreciat victoria: „Bătălia de la Nalcik constituie una din cele mai mari victorii ale operațiunilor din Caucaz. O comportare eroică a avut Divizia 2 Munte în luptele de la Vladicaucz, când au scos din încercuire o divizie militară blindată germană”²¹.

Felicitări au transmis generalul Eberhard von Mackensen – comandantul Corpului 3 Blindate și Comandantul Flotei a IV-a Aeriană Richtofen.

Bătălia de la Nalcik s-a încheiat ca una dintre cele mai mari victorii române pe Frontul de Est. Au fost capturați 3.079 de prizonieri, o mare

¹⁹ Cf. colonel (r.) Gh. Suman, *Istoria Brigăzii 2 Vânători de Munte Sarmizegetusa*, Editura Pro-Transilvania, 2003, p. 134.

²⁰ Ewald von Kleist (Braunfels, Hessa, 1881 - Vladimir, 1954). Mareșal german. A fost, împreună cu Guderian, creatorul armii blindatelor germane. Căpitan de husari la Tannenberg (1914), a servit, apoi, în Statul Major și în Reichswehr. A condus, în 1940, spargerea frontului francez în Ardeni, după care a acționat în Balcani, unde a cucerit Tesalonic și Atena (aprilie 1941). A luptat la Kiev (1941), Stalingrad (1942) și în fruntea unui grup de Armate germano-române. A murit în captivitate în URSS. (*Grand Larousse en 10 volumes*, Tome 6: *incapacités / marbrure* ..., p. 1.758).

²¹ Apud Constantin Chiper, *op. cit.*, p. 11.

cantitate de armament și material de război²². În luptele de la Baksan și Nalcik, Divizia 2 Munte română a pierdut 820 de militari (157 de morți, 647 de răniți și 16 dispăruți).

La 2 noiembrie 1942, generalul Ioan Dumitrache a fost decorat cu Ordinul „Crucea de Fier”, în grad de Cavaler (*Ritterkreuz des Eisernen Kreuzes*), cel mai înalt Ordin al celui de-Al Treilea Reich. În aceeași zi, a primit din partea primarului orașului Nalcik următoarea scrisoare:

„Prea Stimate domnule General,

Îmi permit pe această cale să vă exprim cea mai adâncă mulțumire pentru eliberarea orașului Nalcik, la 28. X. c.

Ca pe cuceritorul Nalcik-ului, vă rog, în amintirea acestei mărețe acțiuni militare, să primiți un dar din muzeul orașului.

Noua primărie a orașului sub conducerea mea va căuta să aducă orașul și populația lui spre bunăstare.

Primarul orașului Nalcik

*Profesor A.N. Dainaco*²³.

La București, la 10 noiembrie 1942, Mareșalul Ion Antonescu a dat Ordinul de Zi nr. 34:

„După lupte crâncene duse cu înverșunare între 25 Octombrie și 3 Noembrie, Divizia 2 Munte puternic sprijinită de forțe aeriene germane, a isbit să rupă frontul inamic de pe râul Baksan.

A cucerit apoi, prin lupte corp la corp, numeroase localități, dârș apărare de trupele sovietice și a pătruns în orașul fortificat Naltschik, dela poalele munților Caucazului, pe care a pus stăpânire prin lupte grele de stradă.

Continuând cu hotărîre urmărirea spre Ordjoni-kidze, vitejii ostași ai acestei Divizii de Munte au zdrobit ultimele încercări de rezistență ale inamicului, aruncându-i resturile înfrânte și desorganizate în munți și capturându-i mii de prizonieri și un bogat material de război.

Pentru minunatele fapte de arme și frumoasa victorie a vânătorilor de munte în „Bătălia dela Naltschik”, care va rămâne în istoria marilor noastre izbânzii, trimit Generalului Dumitrache, ofițerilor și ostașilor acestei Divizii glorioase, mulțumirile MAJESTĂȚII SALE REGELUI

²² Jipa Rotaru, Leonida Moise, Vladimir Zodian, Teofil Oroian, Antonescu - Hitler. Caucazul și Crimeea, Editura Paideia, București, 1999, p. 56.

²³ A.M.Vn., fond General Ioan Dumitrache, f. 4.

Divizia 2 Munte atinge cel mai estic punct al întregii campanii din Est, ajungând la aproximativ 20 de kilometri de centrul petrolifer Groznîi.

și recunoștința PATRIEI și mă înclin cu adâncă reculegere în fața eroilor căzuți în luptă pentru înfrângerea dușmanului nostru de totdeauna”²⁴.

Iată cuvintele pe care generalul Dumitrache le-a adresat soldaților săi, prin ordin de zi, în acele ceasuri de mare restriște: „Ostași ai Diviziei 2 Munte și Diviziei 10 Infanterie: sunt cu sufletul lipit de sufletele voastre de martiri ai războiului și mai ales ale acestor zile. Pentru vitejia cu care ați ajuns cu bine la sfârșitul lunii aprilie 1944, în numele Țării pe care o cinștiți, va mulțumesc cu recunoștință. Încă o încordare de viteji, cu toții strânși bărbătește, cu încrederea voastră de trăgători neîntrețuți vom trece sigur și cele din urmă încercări grele, înfrângând soarta până la capăt, oricât de vitregă ar fi fost cu noi...”²⁵.

DIVIZIA 2 MUNTE ATINGE CEL MAI ESTIC PUNCT AL ÎNTREGII CAMPANII DIN EST

Ofensiva ce a urmat după cucerirea orașului Nalcik se înscrie în continuare în planurile armatei germane, trupele Diviziei 2 Munte ocupând poziții în flancul înaintării acesteia. Operațiunile încep la data de 2 noiembrie, trupele române mărșăluind în spatele coloanelor de blindate germane pentru continuarea ofensivei către localitățile Alagir și Ordjonikidze. *Divizia 2 Munte atinge cel mai estic punct al întregii campanii din Est, ajungând la aproximativ 20 de kilometri de centrul petrolifer Groznîi.* Profitând de ceața din zilele de 14 și 15 noiembrie, Divizia 2 Munte își pregătește sistemul defensiv pentru iarnă. Inamicul lansează un prim atac în ziua de 16 noiembrie, când reușește să pătrundă în satul Kora-Ursdon, pe care îl ocupă. Escadronul 2 Vânători Călări, împreună cu Escadronul de Cercetași Călări, încearcă să reocupe localitatea, dar sunt respinse. Recunoașteri inamice au loc și în celelalte sectoare ale diviziei, însă, din cauza ceții dense, astfel de patrulare sunt capturate. În zilele marii ofensive sovietice de la Stalingrad, situația pe frontul Diviziei 2 Munte este una liniștită, cu excepția unui atac din zona Grupului 4 Vânători Munte, dat de Brigada 37 sovietică. În zilele de 20 și 21 nu se înregistrează decât schimburi sporadice de focuri. Pe la jumătatea lunii noiembrie, trupele române încep să se confrunte și cu vremea nefavorabilă, își fac simțită prezența ninsorile și înghețul, temperaturile sunt permanent sub 0 grade Celsius. În ușoarele

²⁴ *Ibidem*, f. 5.

²⁵ Cf. colonel (r.) Gh. Suman, *Istoria Brigăzii 2 Vânători de Munte Sarmizegetusa*, p. 163.

schimburi de focuri cu inamicul se răspunde cu mai puține lovituri pentru economisirea munițiilor. La 24 noiembrie, la comandamentul diviziei din Digora, are loc acordarea de decorații pentru ofițerii, subofițerii și soldații ce s-au distins în bătălia de la Nalcik²⁶.

La sfârșitul anului 1942, Comandamentul militar german, convins că nu mai poate rămâne în Caucaz, a organizat retragerea pe etape începând din noaptea de 31 decembrie 1942/1 ianuarie 1943. Generalul Auleb, prin Ordinul de Zi din 19 ianuarie 1943, aprecia: „*Divizia 2 Munte s-a retras 200 de kilometri prin lupte continue, cu un spirit de sacrificiu demn de relevat, înfruntând cele mai mari greutăți sub comanda eroicului și viteazului ei comandant, generalul Ioan Dumitrache*”²⁷. Retragera s-a făcut pe traseul: peninsula Taman - Crimeea - Simferopol, refăcându-se efectivele pentru campania militară din vara anului 1943.

Între 13 iulie 1942 și 15 aprilie 1943, Divizia 2 Munte a pierdut 11.000 de oameni²⁸. Pentru meritele sale, Ioan Dumitrache a fost avansat la gradul de general de divizie (1 ianuarie 1943) și a primit Ordinul „*Mihai Viteazul*”²⁹, clasa a II-a (Înalt Decret nr. 353 din 15 februarie 1943), având deja același Ordin, clasa a III-a. Comandantul Corpului de Munte, generalul de corp de armată Gheorghe Avramescu, i-a semnat Ordinul de Serviciu nr. 1.519/R din 14 mai 1943 pentru a „*merge în garnizoana București, fiind chemat urgent la Carpați,*

Între 13 iulie
1942 și 15 aprilie
1943, Divizia 2
Munte a pierdut
11.000 de
oameni. Pentru
meritele sale,
Ioan Dumitrache
a fost avansat
la gradul
de general
de divizie (1
ianuarie 1943) și
a primit Ordinul
„Mihai Viteazul”,
clasa a II-a.

²⁶ Florin Cristescu, *Operațiunile Diviziei 2 Munte în Munții Caucaz*, http://www.historia.ro/exclusiv_web/general/articol/opera-iunile-diviziei-2-munte-n-mun-ii-caucaz

²⁷ Apud Constantin Chiper, *op. cit.*, p. 11.

²⁸ *Ibidem*.

²⁹ Ordinul „*Mihai Viteazul*” a fost înființat prin Decretul Regal nr. 2.968 din 26 septembrie 1916. Însemnul inițial al Ordinului era alcătuit dintr-o cruce treflată din metal auriu, emailată albastru, având în centru, pe avers, cifra încoronată a regelui Ferdinand I, iar pe revers, anul 1916. Clasa a III-a și clasa a II-a aveau crucea surmontată de coroana regală de argint aurit; la clasa a III-a, coroana avea o dimensiune de 20 mm lungime, iar la clasa a II-a de 28 mm. Clasa a III-a avea crucea de 40 mm și se purta pe partea stângă a pieptului; clasa a II-a cu dimensiunea crucii de 60 mm se purta în comanderie, iar clasa I, tot de 60 mm, se purta ca broșă pe partea stângă a pieptului. Modelul 1941 avea cifra regelui Mihai și anul 1941. Însemnul pentru modelul 1938 primea între brațele crucii două spade încrucișate. Panglica Ordinului era din moar roșu-vișiniu închis, lată de 37 mm, având pe fiecare latură o bandă de fir de aur, lată de 3 mm. În anul 1936, purtătorii Ordinului au primit un fel de uniformă, constând dintr-o mantie și o căciulă asemănătoare celei purtate de marele voievod Mihai Viteazul. Ea se purta de către cavalerii Ordinului în toate ocaziile oficiale, când ofițerilor li se impunea ținuta de ceremonie, precum și la toate serbările naționale sau patriotice organizate de Stat (Eugen Stănescu, Iulia Stănescu, Gavriil Preda, *op. cit.*, pp. 7-9).

În perioada iulie-octombrie 1943, Divizia 2 Munte a desfășurat lupte de uzură cu armata sovietică și detașamentele de partizani. Generalul de divizie Ioan Dumitrache a primit, începând cu ziua de 24 iulie 1943, un concediu în țară pe timp de 25 de zile.

La sfârșitul lunii mai 1944, Marele Stat Major a reorganizat diviziile de munte în comandamente operative. Comandamentul Diviziei 2 Munte s-a transformat în Comandamentul 102 Munte, dislocându-se, la sfârșitul lunii august 1944, în garnizoane Deva.

*În interes de serviciu. Pleacă astăzi 15 Mai 1943. Călătorește cu avionul atât la ducere, cât și la înapoiere*³⁰.

În zilele de 5 și 6 iunie 1943, Divizia 2 Munte a fost inspectată de către Mareșalul Ion Antonescu. Aprecierea sa făcea cinste bravilor vânători de munte: „*Divizia 2 Munte s-a acoperit de glorie în Caucaz și merită recunoștința și admirația țării, mulțumiri întregului personal condus cu onoare și demnitate de generalul Ioan Dumitrache*”³¹.

În perioada iulie-octombrie 1943, Divizia 2 Munte a desfășurat lupte de uzură cu armata sovietică și detașamentele de partizani. Generalul de divizie Ioan Dumitrache a primit, începând cu ziua de 24 iulie 1943, un concediu în țară pe timp de 25 de zile³². Renumele de care se bucura Divizia 2 Munte se regăsește în scrisoarea mareșalului Ion Antonescu din 18 noiembrie 1943³³.

Pe timpul iernii anului 1943, armata sovietică a decimat luptătorii și tehnica de luptă din dotarea Diviziei 2 Munte. La insistențele mareșalului Ion Antonescu, Comandamentul Militar German a acceptat retragerea trupelor din Crimeea (11 aprilie-12 mai 1944) pe mare și pe calea aerului. Unitățile din Divizia 2 Munte au intrat în garnizoanele de pace, primind zone de responsabilitate, elaborând planuri de intervenție la obiective, împotriva unor tulburări sociale, contra parașutiștilor și partizanilor³⁴.

La sfârșitul lunii mai 1944, Marele Stat Major a reorganizat diviziile de munte în comandamente operative. Comandamentul Diviziei 2 Munte s-a transformat în Comandamentul 102 Munte, dislocându-se, la sfârșitul lunii august 1944, în garnizoane Deva. Din ziua de 1 august 1944, Ioan Dumitrache a fost numit la comanda Corpului de Munte, care, de la 23 august, a trecut la anihilarea trupelor germane în zona Brașovului.

La 31 august 1944, trupele Corpului de Munte au trecut la ofensivă în cooperare cu Corpul 33 Armată sovietic, în subordinea căruia se găsea și Divizia 1 Infanterie de voluntari români „*Tudor Vladimirescu*” (înfiițată pe teritoriul sovietic, la 2 octombrie 1943, din prizonieri români). La 1 septembrie 1944, Comandamentul Corpului de Munte, în frunte cu experimentatul general de divizie Ioan Dumitrache,

³⁰ A.M.Vn., *fond General Ioan Dumitrache*, f. 6.

³¹ Apud Constantin Chiper, *op. cit.*, p. 10.

³² A.M.Vn., *fond General Ioan Dumitrache*, f. 7.

³³ *Ibidem*, f. 8.

³⁴ Constantin Chiper, *op. cit.*, pp. 10-11.

și Divizia 1 Munte, comandată de către generalul Grigore Bălan, se aflau în dispozitiv de acoperire a frontierei, între Întorsura Buzăului și Homorod³⁵.

În ziua de 8 septembrie, a fost eliberat orașul Sfântu Gheorghe, iar la 28 septembrie, orașul Târgu Mureș. Până la 15 octombrie, Corpul de Munte a alungat forțele germane și ungare din „Intrândul Secuiesc”. Diviziile de munte au eliberat orașele Sfântu Gheorghe, Baraolt, Târgu Mureș, Aiud, Gilău, Cluj, Huedin, Beiuș, Vașcău și Oradea. Începând cu 15 octombrie 1944, Divizia 1 Munte, Comandamentul Corpului de Munte și unitățile de corp au fost retrase la Brașov și Sinaia, iar Diviziile 2 și 3 Munte au continuat ofensiva pe teritoriul Ungariei³⁶. La 24 octombrie 1944, generalul de divizie Ioan Dumitrache a sosit la Brașov, punându-se la dispoziția Marelui Stat Major. Corpul de Munte și Divizia 1 Munte au fost retrase din dispozitivul de luptă, urmând a fi desființate, în baza măsurilor adoptate de Comisia Aliată de Control Rusă.

La 22 noiembrie 1944, generalul de divizie Ioan Dumitrache a fost decorat de către regele Mihai (Înalt Decret nr. 2254) cu Ordinul „Mihai Viteazul” clasa a III-a cu spade „pentru modul cum s’a distins în grelele acțiuni, dar încununat de succes, în perioada de timp de la 24 August - 12 Octombrie 1944, întreprinse la Brașov, Sf. Gheorghe, Tg. Mureș, Gherla pentru eliberarea Ardealului - Continuă în teren, în mijlocul trupelor, îmbărbătându-le, adevărind pe lângă un curaj personal și o fermitate de caracter demn de toată lauda”³⁷.

ACUZAȚII, PERSECUȚII, ÎNCHISOARE

Acuzat pe nedrept de Comandamentul Militar sovietic de săvârșirea unor crime de război³⁸, generalul Ioan Dumitrache a fost arestat. Cu Ordinul nr. 455 din 26 februarie 1945, Curtea Militară de Casație și Justiție, Parchetul General a dispus: „În conformitate cu ordinul N.R./ Cabinetul Domnului Ministru/Nr. 7/1945 confidențial personal,

Am onoare a vă ruga să binevoșiți a dispune arestarea imediată sub pază la acel Comandament, [Corpul de Munte] a Domnului General de Divizie Dumitrache Ioan.

³⁵ Gheorghe Suman, *op. cit.*, p. 186.

³⁶ *Ibidem*, p. 187.

³⁷ A.M.Vn., *fond General Ioan Dumitrache*, f. 9.

³⁸ Vezi mai multe în ultimul capitol – dosarul de Securitate al generalului Dumitrache.

În ziua de 8 septembrie, a fost eliberat orașul Sfântu Gheorghe, iar la 28 septembrie, orașul Târgu Mureș. Până la 15 octombrie, Corpul de Munte a alungat forțele germane și ungare din „Intrândul Secuiesc”. Diviziile de munte au eliberat orașele Sfântu Gheorghe, Baraolt, Târgu Mureș, Aiud, Gilău, Cluj, Huedin, Beiuș, Vașcău și Oradea.

Motivete
adevurate
ale arestării
generalului
Dumitrache
au fost:
comportarea
eroică a ostașilor
Diviziei 2 Munte
în Caucaz, fapt
pentru care a
fost supranumită
„Divizia de
Cremene”,
refuzul de a
continua luptele
pe teritoriul
Ungariei și
criticarea unor
ordine de
luptă date de
comandanții
sovietici în
„Intrândul
Secuiesc”.

Ofițerul nu va putea părăsi localul, decât numai cu aprobarea scrisă a D-lui. Ministru de Războiu.

Se anexează în copie consemnul în legătură cu această pază.

*Procuror General,
General Magistrat
C. Păiș*³⁹.

Postul de Radio Moscova a transmis, la 7 martie 1945, Nota Informativă prin care generalul Dumitrache era acuzat că a ordonat, în octombrie 1942, uciderea a 600 de prizonieri, partizani, femei și copii la Nalcik, precum și transportul unor materiale în țară. Falsele acuzații au fost infirmate de mărturia celor 127 de persoane care au participat la proces⁴⁰.

Motivete adevurate ale arestării sale au fost: comportarea eroică a ostașilor Diviziei 2 Munte în Caucaz, fapt pentru care a fost supranumită „Divizia de Cremene”, refuzul de a continua luptele pe teritoriul Ungariei și criticarea unor ordine de luptă date de comandanții sovietici în „Intrândul Secuiesc”⁴¹.

A fost reabilitat la 15 august 1946 și trecut la comanda Corpului de Munte, iar la 1 septembrie 1947, a fost avansat la gradul de general de corp de armată și trecut în rezervă, cu drept de pensie⁴². În toamna anului 1948, organele Securității au reînceput persecuțiile, generalul fiind chemat tot mai des la interogatorii.

La 3 februarie 1949, Ioan Dumitrache a fost reținut la dispoziția Securității din București, fiind cercetat, în perioada februarie 1949 – octombrie 1950⁴³. Fără a fi judecat și condamnat, a fost închis în Penitenciarul Aiud și la Jilava. Parchetul Curții București - Cabinet Instrucție - Criminali de război i-a eliberat, în ziua de 7 octombrie 1950, o *Adeverință* semnată de către procurorul-șef: „*Se adeverește de noi că dl. General rezervă DUMITRACHE IOAN a fost lăsat liber de noi pe ziua de 6 Octombrie 1950 în afacerea ce preventiv a fost arestat*”⁴⁴.

S-a stabilit în Brașov, trăind retras, uitat și lipsit de resurse materiale, preocupat de redactarea memoriilor sale. Textul dactilografiat a fost donat Muzeului de Istorie și Arheologie Brașov.

³⁹ *Ibidem*, f. 10.

⁴⁰ Constantin Chiper, *op. cit.*, pp. 12-13.

⁴¹ Florian Bichir, *Interogatoriul generalul Ioan Dumitrache, comandant al Diviziei 2 Vînatori de Munte, „Document” – Buletinul Arhivelor Militare*, anul XIX, nr. 3 (73)/ 2016, pp. 77-85.

⁴² *Ibidem*, p. 13.

⁴³ *Ibidem*.

⁴⁴ A.M.Vn., *fond General Ioan Dumitrache*, f. 11.

SCRISORI DE MULȚUMIRE

Cu prilejul împlinirii unui sfert de veac de la eliberarea țării și a Zilei Forțelor Armate, generalul în rezervă Ioan Dumitrache a primit, la 5 martie 1970, o emoționantă și respectuoasă scrisoare de la Ștefan Pașcanu, din Târgu Mureș⁴⁵:

„Mult stimată Doamnă General Dumitrache,

Sfertul de veac care a trecut a făcut să ne amintim și să spunem și altora faptele de arme săvârșite pentru apărarea patriei. Pentru a fi și mai bine documentați, s-a apelat și la prețiosul Dv. ajutor pentru care Vă rugăm să primiți cele mai calde și mai sincere mulțumiri.

Nu avem cuvinte să apreciem extraordinarul conținut al dosarului cuprinzând operațiile militare duse de vitejii Vânători de Munte sub ăscusita Dv. comandă și strategie.

Remarcabile și adevărate perle de literatură și de fierbinte patriotism sînt ordinele de zi date de Dv. după luptele glorioase duse pe meleagurile mureșene, pe întinsul milenarului Ardeal.

Noi am inițiat ținerea unei serii de expuneri pe această temă legată de aniversarea Eliberării patriei și de aniversarea Forțelor noastre armate, printre care și o mare adunare la care urma să fiți și Dv. invitați să vorbiți.

*Independent de voința noastră, **marea adunare n-a mai avut loc și am aflat că ați avut amabilitatea** de a Vă deplasa în orașul nostru.*

Nu-i nimic. Pămîntul țării ne cunoaște pașii. Cuvîntul țară e încrustat în carne vie. Sunt sfinții noștri cei ce-au căzut pentru ea.

E adevărat și cu dreptate ar fi ca și spre supraviețuitorii zilelor însângerate să se îndrepte mai multă atenție, cu ceva mai multă prețuire, nu atît pentru persoana noastră, cît pentru aportul valoros ce-l mai putem aduce în educarea patriotică a tineretului în propagarea dragostei de glia străbună, în lupta contra uitării aprigelor încleștări cu dușmanul, a marelui tribut de sânge plătit pentru zilele fierbinte de azi și mai fericite de mâine ale patriei și poporului nostru.

Mult stimată Doamnă General,

În evocările legate de a 25-a aniversare a Eliberării și a aniversării Forțelor noastre armate, în expunerile noastre, la loc de cinste a stat

„În evocările legate de a 25-a aniversare a Eliberării și a aniversării Forțelor noastre armate, în expunerile noastre, la loc de cinste a stat – și va sta întotdeauna – numele, figura luminoasă a strategului, marelui patriot, a omului; gen. Ioan Dumitrache.”

⁴⁵ Horia Dumitrescu, Marilena Sima, *Generalul de corp de armată Ioan Dumitrache (1889-1977). Contribuții*, „Cronica Vrancei”, XIX, Muzeul Vrancei, 2014, pp. 369-393.

– și va sta întotdeauna – numele, figura luminoasă a strategului, marelui patriot, a omului; gen. Ioan Dumitrache.

Înapoiindu-Vă prețiosul material, Vă mulțumim din tot sufletul pentru amabilitatea de a ni-l pune la dispoziție. El va constitui cea mai valoroasă piesă, cel mai scump material pentru munca noastră dusă nu întotdeauna în cele mai bune condițiuni și în unele cazuri poate neînțeleasă așa cum ar trebui.

Vă rugăm să primiți omagiile noastre și cele mai calde și sincere urări de bine și de sănătate pe care dorim s-o invidiem încă mulți, mulți ani.

Respectuoase sărutări de mâini Doamnei

Cu cele mai alese sentimente

*resp. vet. din răzb. Antifascist*⁴⁶.

Supraviețuitorii promoției 1916 B ofițeri activi și de rezervă de infanterie și administrație s-au reunit în ziua de duminică, 28 mai 1972, în fostul local al Școlii Militare de Infanterie și Administrație din București, pentru a sărbători împlinirea a peste 55 de ani de la obținerea primului grad ofițeresc. Cei 40 de participanți i-au adresat o scrisoare, semnată de toți, în care își exprimau omagiul lor pentru cel care i-a condus în luptă și le-a fost model de conduită și virtute în viață:

„Mult respectate Domnule General,

Supraviețuitorii Promoției 1916 B. Ofițeri activi și de rezervă de infanterie și administrație, reuniți astăzi în fastul local al Școlii Militare de Infanterie și Administrație din București, pentru a sărbători împlinirea a peste 55 de ani, de la înălțarea lor în primul grad al ierarhiei ofițerești, cu sincera și adâncă părere de rău că - din cauze depășind dorința și posibilitățile lor - nu v-am putut avea între ei în această împrejurare festivă, scumpă lor, vă adresează pe această cale un cald și respectuos salut omagial și vă asigură de cele mai plăcute aduceri-aminte și de via și Sincera lor recunoștință, pentru tot ceea ce le-ați dat, ca dărnicie, din mintea și sufletul Domniei Voastre, pentru cât mai desăvârșita și temeinica formare a lor pentru viață și pentru nobila și frumoasa carieră de apostolat și sacrificiu, pe care au îmbrățișat-o cu drag și au îndeplinit-o cu cinste. -

*Ei vă urează, totodată, cu toții și din toată inima, ca soarta să rezerve în continuare vârstei Domniei - Voastre venerabile, încă mulți ani fericiți!*⁴⁷.

⁴⁶ Ibidem, f. 12-13.

⁴⁷ Ibidem, f. 14-15 verso.

S-a stins din viață la 6 martie 1977, fiind înmormântat în Cimitirul Groaveri din Brașov. Astăzi, în Brașov, două mici străzi învecinate poartă numele generalilor Dumitrache și Mociulschi, două mari personalități ale Armatei Române.

Printre cei care au prezentat condoleanțe s-a numărat și Gheorghe Mihail⁴⁸. Pe o carte de vizită, generalul Mihail a scris:

„General de Armată Gh. Mihail

Fost Comandant Suprem al Armatei

Fost Șef al Marelui Stat Major al Armatei

exprimă sincere condoleanțe pentru decesul scumpului soț, generalul Dumitrache, brav general, care m'a ajutat în greaua răspundere ce am avut la 23 august 1944.

Versailles - Franța

22 martie 1977”⁴⁹.

ÎN LOC DE CONCLUZII: ZIUA VÂNĂTORILOR DE MUNTE – 2 NOIEMBRIE 1991, BRAȘOV

Sărbătorirea Zilei Vânătorilor de Munte, prilejuită de împlinirea a 75 de ani de la înființarea primelor unități⁵⁰, a avut loc la Cercul Militar din Brașov (2 noiembrie 1991).

Programul a cuprins Simpozionul cu tema „Tradițiile de luptă ale vânătorilor de munte din armata română”, prezentarea în premieră a filmelor „Vânătorii de Munte” – file de istorie și „Manevra”, dezvelirea troiței de pe locul unde urma să se amplaseze monumentul vânătorilor

⁴⁸ Gheorghe Mihail (13 martie 1887 – 2 februarie 1982). Sublocotenent (1907), maior (1917), general de brigadă (1935), general de divizie adjutant (1939). Comandant al Școlii Speciale de Infanterie (1929-1930), șef de Stat Major al Inspectoratului General al Armatei (1936-1937), șef al Marelui Stat Major (august-septembrie 1940, august - septembrie 1944), inspector general al Infanteriei (1944-1945) și de Armată (1945-1947), ministru subsecretar de Stat la Ministerul Apărării Naționale în guvernul Constantin Argetoianu (28 septembrie – 23 noiembrie 1939), vicepreședinte al Consiliului de Miniștri (4 iulie-24 august 1940). A participat la Primul Război Mondial, fiind rănit în bătălia de la Mărășești. La 23 august 1944, a fost numit șef al Marelui Stat Major. A coordonat operațiile de acoperire a frontierelor, de lichidare a rezistențelor armate germane și de dezarmarea marilor unități ale Wehrmacht-ului din România (23-31 august 1944). Vezi C. Căzănișteanu, V. Zodian, A. Pandeia, *Comandanți militari. Dicționar*, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1983, p. 220.

⁴⁹ A. M. Vn., fond General Ioan Dumitrache..., f. 16.

⁵⁰ Potrivit Ordinului Marelui Cartier General nr. 294/3 noiembrie 1916, Școala de Schiori, înființată la 30 septembrie 1916 în cazarma Regimentului 4 Roșiori din București, cu un efectiv de 1.000 de militari, a fost transformată în Corpul Vânătorilor de Munte, unitate luptătoare organizată pe trei batalioane, însumând 1.980 de militari. La comanda acestei unități a fost numit căpitanul Virgil Bădulescu (Gheorghe Suman, *op. cit.*, p. 179).

Ca o concluzie, putem spune că generalul Ioan Dumitrache rămâne una dintre cele mai perene și ilustrative personalități militare cu care Armata Română a străbătut și străbate Istoria.

de munte și depunerea de jerbe și coroane de flori. După Simpozion, a avut loc festivitatea de înmânare a plachetelor, insinelor și diplomelor comemorative „75 de ani de la înființarea vânătorilor de munte în rmata română”⁵¹.

Invitată la aceste manifestări, doamna Aurica Dumitrache a primit o Diplomă acordată generalului-colonel post-mortem Ioan Dumitrache, pentru întreaga carieră militară⁵².

Prefectura Județului Covasna și Consiliul Județean Covasna au invitat-o pe doamna Aurelia general Dumitrache să participe, în zilele de 7 și 8 septembrie 1994, la manifestările prilejuite de aniversarea a 50 de ani de la eliberarea de către OȘTIREA ROMÂNĂ a primului oraș din Transilvania de Nord - SFÂNTU GHEORGHE - de sub ocupația hortysto-fascistă⁵³.

Văduva Generalului Dumitrache a fost invitată și la aniversarea a 30 de ani de la reînființarea Comandamentului Brigăzii de Vânători de Munte „Sarmisegetusa” și a Batalionului de Vânători de Munte⁵⁴.

Manifestările au avut loc vineri, 14 octombrie 1994, la Brașov și sâmbătă, 15 octombrie 1994, la Predeal.

În comunicările prezentate, a fost evocată și figura generalilor Ioan Dumitrache și Leonard Mociulschi⁵⁵.

Ca o concluzie, putem spune că generalul Ioan Dumitrache rămâne una dintre cele mai perene și ilustrative personalități militare cu care Armata Română a străbătut și străbate Istoria.

BIBLIOGRAFIE:

1. ***, Arhiva Consiliului Național pentru Studierea Securității, *Fond Penal*.
2. ***, Arhivele Militare Naționale Române, *Fond Marele Stat Major*.
3. ***, Arhiva Militară a Vânătorilor de Munte, *fond General Ioan Dumitrache*.
4. ***, *Grand Larousse en 10 volumes*, Librairie Larousse, Paris, 1993, vol. 9.

⁵¹ A.M.Vn., *fond General Ioan Dumitrache*, f. 17-18.

⁵² *Ibidem*, f. 19.

⁵³ *Ibidem*, f. 20-21.

⁵⁴ *Ibidem*, f. 22-23.

⁵⁵ Horia Dumitrescu, Marilena Sima, *Generalul de corp de armată Ioan Dumitrache (1889-1977)*, *op. cit.*, pp. 369-393.

5. Valeriu Anghel, Alexandru Deșliu, *Vocație și destin. 600 fișe-portret pentru un tablou spiritual-istoric al județului Vrancea*, Editura Terra, Focșani, 2000.
6. Florian Bichir, *Interogatoriul generalul Ioan Dumitrache, comandant al Diviziei 2 Vânători de Munte*, în „Document”, *Buletinul Arhivelor Militare*, anul XIX, nr. 3 (73)/ 2016.
7. C. Căzănișteanu, V. Zodian, A. Pandeia, *Comandanți militari. Dicționar*, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1983.
8. Constantin Chiper, *General de corp de armată Ioan Dumitrache*, în *Veterani în slujba Patriei*, vol. II, Sub egida Asociației Naționale „Cultul Eroilor”, Editura BURATINO, Ploiești, 2006.
9. Florin Cristescu, *Operațiunile Diviziei 2 Munte în Munții Caucaz*, http://www.historia.ro/exclusiv_web/general/articol/operatiunile-diviziei-2-munte-n-mun-ii-caucaz
10. Horia Dumitrescu, Marilena Sima, *Generalul de corp de armată Ioan Dumitrache (1889-1977). Contribuții, „Cronica Vrancei”, XIX*, Muzeul Vrancei, 2014.
11. Adrian Pandeia, Eftimie Ardeleanu, *Românii în Crimeea. 1941-1944*, București, 1995.
12. Florian Răpan, Dorel Bușe, *Învățămintul militar*, în *Enciclopedia Armatei Române*, Editura Centrului Tehnic-Editorial al Armatei, București, 2009.
13. Jipa Rotaru, Leonida Moise, Vladimir Zodian, Teofil Oroian, *Antonescu - Hitler. Caucazul și Crimeea*, Editura Paideia, București, 1999.
14. Eugen Stănescu, Iulia Stănescu, Gavriil Preda, *Cavaleri ai Ordinului „Mihai Viteazul”*, Editura UNIVERSAL CARTFIL, Ploiești, 1996
15. Gheorghe Suman, *Vânători de Munte*, în *Enciclopedia Armatei României*, Editura Centrului Tehnic-Editorial al Armatei, București, 2009.

